

ZWIĄZEK
POWIATÓW
POLSKICH

**STANOWISKO KONWENTU POWIATÓW WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO
w sprawie projektu „Edukacja dla wszystkich - ramy rozwiązań legislacyjno-
organizacyjnych na rzecz wysokiej jakości kształcenia włączającego dla wszystkich
osób uczących się” (Warszawa 2020)**

14 kwietnia 2021 r.

Konwent Powiatów Województwa Łódzkiego przedstawia stanowisko w sprawie przekształcenia powiatowych centrum pomocy rodzinie i poradni psychologiczno – pedagogicznych w Centra Dziecka i Rodziny (CDR)

Projekt „*Edukacja dla wszystkich - ramy rozwiązań legislacyjno-organizacyjnych na rzecz wysokiej jakości kształcenia włączającego dla wszystkich osób uczących się*” (Warszawa 2020) wywołuje olbrzymie poruszenie i niepokój w powiatowych systemach pomocy społecznej i wsparcia rodziny oraz w środowiskach pieczy zastępczej (które funkcjonują w oparciu i w silnym związku z powiatowymi centrami pomocy rodzinie), wywołanymi informacjami o zamiarze przekształcenia powiatowych centrów pomocy rodzinie i publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych w centra dziecka i rodziny.

Dotychczasowe odpowiedzi na pytania zadawane przez środowiska pomocy społecznej i wsparcia rodziny, pojawiające się w przestrzeni publicznej, są autorstwa wyłącznie przedstawicieli Ministerstwa Edukacji i Nauki. Niestety, zdradzają ograniczoną i wybiórczą znajomość funkcjonującego w Polsce systemu pomocy społecznej i wsparcia rodziny

Cały dokument budzi wiele wątpliwości i zapytań, z uwagi na wybiórcze potraktowanie zakresu działalności PCPR-ów. Apelujemy o zajęcie stanowiska w tak ważnej dla przyszłości polskiego systemu pomocy społecznej i wsparcia rodziny sprawie. W szczególności prosimy o ustosunkowanie się do pytań:

1. Czy Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej popiera proponowaną w projekcie „Edukacja dla wszystkich” rewolucję w systemie pomocy społecznej i wsparcia rodziny, polegającą – wg wyżej wymienionego dokumentu – na połączeniu powiatowych centrów pomocy rodzinie i poradni psychologiczno-pedagogicznych.

W praktyce – opieramy to na konsultacjach ze starostami – będzie to oznaczać włączenie powiatowych centrów pomocy rodzinie w poradnie psychologiczno-pedagogiczne, mające funkcjonować pod nazwą Centra Dziecka i Rodziny jako jednostki oparte na subwencji oświatowej - państwowej, której nie mają powiatowe centra pomocy rodzinie?

2. Co stanie się po włączeniu powiatowych centrów pomocy rodzinie w centra dziecka i rodziny, z zadaniami, które są obecnie realizowane w powiatowych centrach pomocy rodzinie z zakresu:

- pomocy społecznej,
- wsparcia rodziny,
- systemu pieczy zastępczej i roli Organizatora Pieczy Zastępczej na terenie powiatu, którego funkcję pełni w większości Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie,
- rehabilitacji społecznej i zawodowej,
- realizacji programów PFRON,
- przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- interwencji kryzysowej,
- działań podczas klęsk żywiołowych i lokalnych,
- kierowania do placówek wsparcia (np. środowiskowe domy samopomocy i warsztaty terapii zajęciowej) oraz do całodobowych placówek opieki (domy pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze),
- koordynacji działaniami powiatowych systemów pomocy społecznej itd.,
- nadzoru nad jednostkami pomocy społecznej.

Co stanie się z dwudziestoletnim dorobkiem powiatowych centrów pomocy rodzinie, przejawiającym się np. w utworzonych i skutecznie działających – koordynowanych przez powiatowe centra pomocy rodzinie - powiatowych systemach pomocy społecznej, wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, w tym realizacji wielu zadań – np. związanych z pieczą zastępczą, pomocą osobom niepełnosprawnym, nadzorem nad domami pomocy społecznej, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, ośrodkami wsparcia, rehabilitacją osób niepełnosprawnych, przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, realizacją nowatorskich projektów na rzecz społeczności lokalnej – w tym prowadzenia kampanii społecznych, poradnictwa specjalistycznego i integracji środowiska pomocy społecznej oraz innych działań związanych z realizacją zadań na rzecz mieszkańców powiatu?

1. Czy utworzenie centrów dziecka i rodziny z połączenia powiatowych centrów pomocy rodzinie i poradni psychologiczno-pedagogicznych zakłada ujednolicenie zasad zatrudniania i wynagradzania pracowników specjalistycznego poradnictwa i pomocy na stanowiskach: psychologa, pedagoga, terapeuty, doradcy zawodowego, które dziś w poradniach psychologiczno-pedagogicznych reguluje Karta Nauczyciela,

zaś w powiatowych centrach pomocy rodzinie – ustawa o pracownikach samorządowych? Co z regulacją zatrudnienia dla pozostałych specjalistów pracujących obecnie w powiatowych centrach pomocy rodzinie, np. pracowników socjalnych, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej itd.?

2. Czy umocowanie centrów dziecka i rodziny w nowym systemie prawnym i zapowiedź nowych ustaw tj.:

- ustawy o centrum dziecka i rodziny,
- ustawy o wsparciu dziecka i ucznia,
- ustawy o wczesnym wspomaganiu rozwoju dzieci i wsparciu rodzin,

pociągną za sobą radykalne zmiany w ustawie o pomocy społecznej, ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie?

1. Dlaczego prace dotyczące projektu w obszarze edukacji, a także pomocy dziecku i rodzinie nie są prowadzone równolegle przez Ministerstwo Edukacji i Nauki oraz Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, lecz tylko przez Ministerstwo Edukacji i Nauki? Np. w całym kraju prowadzone są już szkolenia przez Ośrodek Rozwoju Edukacji MEiN (ORE) dla kadr kierowniczych oświaty w zakresie realizacji programu „Edukacja dla wszystkich”.
2. Dlaczego przedstawicielom pomocy społecznej i wsparcia rodziny nie zapewniono (wbrew ogólnikowym stwierdzeniom w informacjach z Ministerstwa Edukacji i Nauki) równego dostępu do konsultacji społecznych, tak jak przedstawicielom oświaty?
3. Jak Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej włącza się w trwające prace nad wdrożeniem programu „Edukacja dla wszystkich”? I czy Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej przewiduje informowanie powiatowych centrów pomocy rodzinie o kierunkach i zakresie proponowanych i opracowywanych zmian w związku z projektem „Edukacja dla wszystkich” oraz czy planuje – na wzór działań ORE w systemie oświaty - prowadzenie szkoleń dotyczących wdrażania programu i wypracowywania ewentualnych zmian?

ZAGROŻENIA WYNIKAJĄCE Z PRZEKSZTAŁCENIA PORADNI PSYCHOLOGICZNO - PEDAGOGICZNYCH W CENTRA DZIECKA I RODZINY

Po zapoznaniu się z projektem „Edukacja dla wszystkich” opracowanego przez Resorty Edukacji oraz Zdrowia i Rodziny, który zakłada m.in. przekształcenie poradni psychologiczno-pedagogicznych w Centra Dziecka i Rodziny oraz jeszcze szersze niż

do tej pory włączenie uczniów z dysfunkcjami, zaburzeniami czy niepełnosprawnością do nauki w szkołach ogólnodostępnych mamy liczne zastrzeżenia i wątpliwości. Odnosimy wrażenie, że niektóre jego założenia wpłyną niekorzystnie na sytuację dzieci, ich rodziców, nauczycieli oraz samych pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna jest ważnym ogniwem systemu oświaty. Specjaliści wspomagają edukację dzieci i młodzieży od urodzenia aż do zakończenia kształcenia. Diagnozują ich rozwój, możliwości i potrzeby, wspierają i pomagają w efektywnym uczeniu się. Rozwiązują problemy wychowawcze dzieci i młodzieży oraz uczą, jak rozwiązywać konflikty. Oferują bezpłatną pomoc nauczycielom, wychowawcom i rodzicom we wszelkich działaniach wychowawczych i edukacyjnych oraz świadczą pomoc w sytuacjach kryzysowych. Specjaliści stale podnoszą swoje kompetencje, aby jak najlepiej odpowiadać na pojawiające się wyzwania i zapotrzebowanie środowiska lokalnego oraz aktualne problemy społeczne. Poradnie te zajmują ważne miejsce w środowisku lokalnym, ściśle współpracują z MDK, BP, Policją, kuratorami sądowymi, PCPR, MOPS. Ponadto jest miejscem poza murami szkoły, do którego może się zgłosić po pomoc rodzic, mając gwarancję otrzymania kompleksowej, wysokospecjalistycznej diagnozy wsparcia i terapii. Korzystanie z usług poradni jest bezpieczne i niestygmatyzujące w środowisku, a zatrudnieni tam specjaliści są obiektywni i działają kompleksowo.

W obliczu pandemii, narastających problemów psychicznych dzieci i młodzieży a tym samym zapaści psychiatrii dziecięcej, to właśnie poradnia psychologiczno-pedagogiczna jest najbliższym, w środowisku lokalnym, miejscem diagnozującym dzieci i uczniów z problemami zdrowia psychicznego i wspierającym ich. Nie jest to czas sprzyjający kolejnym zmianom w systemie oświaty, a rosnąca w ostatnich miesiącach liczba zgłoszeń na konsultacje i terapie psychologiczne potwierdza powagę problemu. Destabilizacja Poradni zapewniającej wielozakresową pomoc psychologiczną na poziomie lokalnym przyczyni się do pogłębienia problemu dostępności do pomocy.

Przekształcenie Poradni w CDR jest równoznaczne z pogorszeniem warunków pracy dla pracowników Poradni. Istnieją obawy wyłączenia specjalistów poradni z Karty Nauczyciela oraz niekorzystne zmiany w wymiarze czasu pracy, płacach, utratę statusu związanego z uzyskiwaniem stopnia awansu zawodowego. Spowoduje to również problemy w funkcjonowaniu placówki natury lokalowej i kadrowej, co może pociągnąć za sobą redukcję etatów.

Ponadto wykonalność i efektywność zadań dotychczas prowadzonych przez poradnie niesie ryzyko pogorszenia jakości pomocy skierowanej do dzieci młodzieży. Istnieje wątpliwość co do funkcjonowania CDR, bowiem nieznana jest ich podległość służbowa oraz źródła finansowania. W projekcie nie jest sprecyzowane pod jaki resort miałyby podlegać CDR-y – wskazano jedynie, że będą to placówki międzyresortowe. Działania takie mogą prowadzić do skupienia bardziej na systemie, aniżeli na indywidualnych potrzebach dziecka.

W szkołach i przedszkolach brak jest specjalistów posiadających kwalifikacje i doświadczenie w diagnozowaniu funkcjonowania intelektualnego, edukacyjnego i emocjonalno - społecznego dzieci i młodzieży, ich mocnych i słabych stron, a także indywidualnych potrzeb i możliwości.

Przeniesienie procesu diagnostycznego z Poradni do szkół/przedszkoli spowoduje konieczność doskonalenia zawodowego pracowników pedagogicznych w tym zakresie przy jednoczesnym braku wykorzystania potencjału i wieloletniego doświadczenia specjalistów Poradni i zwiększeniu kosztów na szkolenia nowej kadry, a brak opinii i orzeczeń uniemożliwi skuteczne wykorzystanie diagnozy do planowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz innych specjalistycznych neuroterapii, surdoterapii, tyflogopedii itp.

Ponadto szkoły i przedszkola nie są wyposażone w specjalistyczne, wystandaryzowane narzędzia diagnostyczne, które pozwalają na rzetelne, kompleksowe badanie indywidualnych możliwości i potrzeb dzieci i młodzieży oraz dostosowanie metod diagnozy do specyfiki zgłoszonego problemu. Szeroką bazę takich narzędzi posiadają wyłącznie poradnie psychologiczno – pedagogiczne. Przeniesienie diagnozy na teren szkół/przedszkoli spowoduje zwiększenia wydatków na wyposażenie placówek w kosztowną bazę testów oraz narzędzi diagnostycznych.

Nasze doświadczenia we wspomaganiu pracy szkół i nauczycieli oraz sami nauczyciele wskazują, że warunki szkolne nie są optymalnym miejscem do przeprowadzenia wiarygodnego procesu diagnostycznego. Nie tylko pod względem wyposażenia w narzędzia do diagnozy psychologicznej, pedagogicznej, ruchowej, logopedycznej, ale innej specjalistycznej wynikającej z potrzeb dziecka/ ucznia. Kontakt z nauczycielami, obserwacja dziecka w warunkach szkolnych jest istotnym fragmentem diagnozy funkcjonalnej, ale jej główna część powinna odbywać się odpowiednich warunkach przy użyciu narzędzi i w obecności specjalistów, tj. tyflop pedagoga, surdopedagoga, neurologopedy, surdologopedy, rehabilitanta, psychologów, posiadających kwalifikacje z zakresu diagnozy i terapii dzieci ze

specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, czyli specjalistów dotychczas scentralizowanych i zatrudnianych w poradniach.

Uważamy, że zmniejszy się stopień obiektywizmu przeprowadzanych badań w aspekcie diagnozy funkcjonalnej - na skutek przeniesienia procesu diagnostycznego do przedszkoli i szkół możliwe będą sytuacje, kiedy diagnozą, terapią oraz nauczaniem dziecka będzie zajmować się ta sama osoba- brak możliwości spojrzenia na dziecko poza sferą edukacyjną.

Baza lokalowa szkół i przedszkoli nie pozwala na standaryzację procesu diagnostycznego, a także zapewnienie anonimowości diagnozowanych dzieci i młodzieży. Praktycznie wykluczona zostaje możliwość przeprowadzenia diagnozy lub uzyskania specjalistycznej pomocy psychologiczno - pedagogicznej bez wiedzy środowiska edukacyjnego. Ograniczone zostaje prawo uczniów i rodziców do wyrażenia lub niewyrażenia zgody na przekazanie informacji o wynikach badań oraz problemach dziecka i rodziny pracownikom szkoły.

Obawa przed oceną ze strony rówieśników i nauczycieli może w konsekwencji powodować, że na badania lub zajęcia specjalistyczne będzie zgłaszać się mniejsza liczba osób niż rzeczywiście potrzebujących pomocy. Warunki szkolne nie są również optymalne dla wielu form pracy terapeutycznej, szczególnie psychoterapii, w tym psychoterapii rodzinnej lub neuroterapii, podczas której korzysta się ze specjalistycznego sprzętu.

Pomoc terapeutyczna, w przypadku np. fobii szkolnej nie powinna odbywać się w budynku szkoły, która często kojarzy się uczniom z lękiem, negatywną oceną przez innych. Może to wpłynąć negatywnie na stan psychiczny dzieci i młodzieży, ich relacje społeczne, stygmatyzację czy etykietowanie.

Dzieci i młodzież w starszym wieku tracą możliwość dostępu do bezpośredniej, indywidualnej pomocy psychologiczno - pedagogicznej, w tym terapii logopedycznej, pedagogicznej, psychologicznej, rehabilitacji ruchowej itp. przejęcie tych zadań przez przedszkola i szkoły spowoduje trudności w zapewnieniu odpowiedniego wsparcia wszystkim osobom korzystającym do tej pory z pomocy poradni. W przypadku Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Radomsku jest to rocznie ok. 1500 osób.

Uczniowie i młodzież o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz z niepełnosprawnościami, głównie z terenów wiejskich naszego powiatu, będą miały ograniczony dostęp do specjalistycznej pomocy terapeutycznej oferowanej obecnie

przez poradnię. Ponadto dostęp do specjalistycznej pomocy dzieciom w wieku 0-6 lat będzie ograniczony. Dzieci nie uczęszczające do przedszkoli i szkół, u których występują przejściowe problemy, nie będące podstawą zakwalifikowania do wczesnego wspomagania rozwoju lub Programu Za Życiem, nie zostaną objęte bezpłatną pomocą terapeutyczną.

Placówki ogólnodostępne nie są przygotowane na prowadzenie optymalnego procesu diagnostyczno-terapeutycznego w przypadku dzieci z niepełnosprawnościami sprzężonymi i głębokimi. Ograniczenia dotyczą m.in.: bazy lokalowej, przestrzeni architektonicznej, specjalistycznego sprzętu, kadry specjalistów jak i mobilności. Usuwanie ograniczeń jest czasochłonne i wymaga znacznych nakładów finansowych. Tymczasem poradnia zajmująca się organizacją i realizacją wczesnego wspomagania rozwoju jest optymalnie wyposażona i zorganizowana- wymaga jedynie częściowej modernizacji i dodatkowego ukierunkowanego wsparcia.

Poradnia jest blisko ucznia, blisko domu i w kontakcie ze szkołą. To dzięki temu każde dziecko ma dostęp do wyspecjalizowanej pomocy. Uważamy, że proponowane zmiany wpłyną niekorzystnie na jakość udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Przekształcenie Poradni w CDR interpretujemy jako faktyczne wygaszanie instytucji systemowo i efektywnie zapewniającej pomoc psychologiczno-pedagogiczną na poziomie lokalnym. Zadania, które ma realizować CDR pokrywają się w dużej części z zadaniami realizowanymi obecnie przez Poradnię.

Jesteśmy przeciwni wprowadzeniu tej reformy, która uderza a priori w dziecko, rodzinę i szkołę, a posteriori w pracowników poradni.

Konwent Powiatów Województwa Łódzkiego stoi na stanowisku, że obecnie funkcjonujący system pomocy społecznej i wsparcia rodziny, tworzony i usprawniany przez dwadzieścia lat, wymaga dalszego wzmocnienia i wspierania w rozwoju np. usług specjalistycznych w różnych obszarach. Rozbijanie tego systemu przez zlikwidowanie ważnego ogniwa, jakim są powiatowe centra pomocy rodzinie i tworzenie nowego systemu będzie zdecydowanym zahamowaniem i zagrożeniem dla prawidłowego realizowania na poziomie lokalnym funkcji państwa wspierającego i opiekuńczego.

Przewodniczący Konwentu
Powiatów Województwa Łódzkiego

Marcin Baranowski
Starosta Opoczyński